

Joó Pál (1942–2022)

Életének 81. évében, 2022. augusztus 30-án elhunyt Joó Pál okleveles vegyész, a Debreceni Egyetem nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanára.

Joó Pál 1942. május 11-én született Budapesten.

Okleveles vegyész diplomát a Kossuth Lajos Tudományegyetem (KLTE) Természettudományi Karán szerzett 1965-ben, majd 1971-ben doktori fokozatot az amalgámelektrodok kutatási területen. 1965-től a Fizikai Kémiai Tanszéken dolgozott és tanított, majd 1968-tól az Imre Lajos vezette Izotóp Laboratórium munkatársa lett. Ezt követően az 1972-ben megalakult Kolloidkémiai Részleg, később Tanszék adjunktusa, majd docense. 1985-ben a tanszék vezetőjévé nevezték ki. 1997-ben az újonnan átalakult Kolloid- és Környezatkémiai Tanszék vezető oktatója docensként, majd 2003-tól egyetemi tanárként. 2002-ben szerezte meg az MTA doktora címet. Ugyanebben az évben a Hajdú-Bihar Megye Önkormányzatának Emlékérme kitüntetésben részesült. 2007-ben nyugdíjba ment.

Nemzetközileg elismert tudományos munkásságát elsősorban az elektródfelületeken lejátszódó folyamatok termodinamikája és kinetikája, a transzportfolyamatok elektro- és radiokémiai vizsgálata területén fejtette ki. Hosszabb időt dolgozott az egyesült államokbeli Loyola University (Chicago, IL) és University of Tennessee (Knoxville, TN) egyetemeken, öregbítve a magyar kémia hírnevét.

Rangos tudományos eredményei mellett jelentős közéleti és tudományszervező munkát végzett aktív évei alatt Debrecenben. Hosszabb ideig tevékenykedett a Magyar Kémikusok Egyesülete területi vezetőségében. Irányításával nagyszámú vegyész és kémia tanár készített szakdolgozatot vagy diplomamunkát, egy munkatársa szerzett PhD-fokozatot. Nyugdíjas éveiben Szerencsre költözött, ahol tovább szolgálta a természettudományok ügyét. Vezette a Szerencsi Tudománybarátok Körét. E kör rendszeres előadói Joó Pál tisztelői, volt munkatársai, barátai és tanítványai voltak.

Nagy tudású kutatót, oktatót és barátot veszítettünk el a személyében.

Emlékét megőrizzük.

Bányai István

.....

OKTATÁS

Beszámoló az 2022. év nemzetközi kémiai diákolimpiáiról

Előzmények

2021 júliusában a tervek még két teljes, klasszikus olimpiát jeleztek 2022-re a járványidőszak két évének online versenyei után. A Mengyelejev Diákolimpia tervezett helyszíne Budapest volt, ahol már szinte készen állt minden a 2020-ban és 2021-ben is elmaradt versenyhez, a Nemzetközi Kémiai Diákolimpiát (IChO) pedig a kínai Tiencsin várta. A világ folyása ezeken a terveken nagyot változtatott.

A Mengyelejev finanszírozását elsősorban az orosz rendezők biztosítják egy vegyipari nagyvállalat támogatásával. A helyi rendezőknek a mindenkorai költségek kevesebb mint 20%-át kellene előteremteniük, ami Budapesten legalább 15 millió forint lett volna.

Őszre kiderült, hogy ez nem sikerülhet: sem a Nemzeti Tehetség Program pályázatán, sem egyedi kormányzati kérelemre nem szerezünk támogatást (2020-ban még igen).

Az IChO-t rendező igen tekintélyes Nankaj Egyetem reményei sokkal tovább tartottak. Még a tavasz során is bíztak a verseny teljes értékű megrendezésében. Miközben a világon gyakorlatilag megszűntek a járványügyi utazási korlátok, bárhol lebonyolítható lett volna egy „igazi” élő verseny is, és bármelyik csapat utazhatott volna, egyedül Kína tart fenn szigorú korlátozásokat (egészen a mai napig), de az utolsó percre reménykedtek a szervezők a csodában. Végül késő tavasszal be kellett jelenteniük azt, ami már előre sejtető volt: csak távolléti versenyt lehet megoldani. Mivel ez nyolcvannál több országot érint, ebben az időszakban már más rendező nem vállalhatta volna át.

Épp 2021-ben került be az IChO szabályzatába, hogy a versenyen való részvételt semmiféle politikai szempont, feszültség nem befolyásolhatja. Emögött igazából a több kormányzat között teljesen meglevő feszültségek (Kína – Tajvan, Ciprus – Törökország, Izrael – arab államok) álltak, bár a versenyek résztvevői között sosem volt semmiféle nyoma ennek. Február végén mégis Oroszország Ukrajna elleni háborúja tette aktuálissá ezt a szabályt.

Az ukrán kémiaversenyek döntőinek és az olimpiai felkészítőnek elvileg a háború első napjaiban már lőtt Harkivi Egyetem adott volna helyet. Kora tavasszal erre nem lehetett már esély sem. Az olimpiai közösség nyilvánosan is elítélte a háborút, de voltak olyan országok is, amelyek Oroszország és Belarusz teljes kizárását követelték. Végül az teljes IChO-közösség szavazásán nagy többséggel fenntartottuk, hogy az eseményekre semmiféle hatással nem levő diákok és tanárok részt vehetnek a versenyen, de az agresszor országok neve sehol nem szerepel majd.

A Mengyelejev Diákolimpia kapcsán sem lehetett megkerülni a háborút. A versenyt ugyanis orosz többségű zsűri bonyolítja le. Egy valamikori szovjet versenyről van szó, amely persze mindig a kémiáról szólt. A helyi szervező 2022-ben végül az üzbég tehetséggondozó iskolák hálózata lett, így az olimpiának végképp nem lett köze az orosz államhoz. A zsűriben pedig a kiváló és elhivatott orosz kollégák mellett maradtak még ukrán professzorok is (ráadásul a Donyeckből 2014-ben Vinnyicába menekített egyetemről).

A Mengyelejev Diákolimpia

A versenyre Taskentben került sor május 9–15. között. Sok ország nem akart vagy nem tudott részt venni a versenyen. Végül 100 versenyzőnél kevesebb indult, de néhány közép-európai résztvevővel egyeztetve mi abban maradtunk, hogy két év járványzárlat után már nagyon várnak a diákjaink egy élő versenyt, így nem mondjuk le mi is a részvételt.

A magyar Mengyelejev-csapatot az előző évi diákolimpiai válogatón készítjük fel és jelöljük ki. Ez a 2021-es távoktatásos válogatón történt, és a résztvevők névsorát az is befolyásolta, hogy épp a magyarországi írásbeli érettségikkel átfedésben volt az utazás. Ezért két kiváló diák elesett a részvételtől, de négy felkészült versenyzőt így is indítani tudtunk.

Az üzbég rendezők igencsak lelkesek voltak, kiváló kereteket teremtettek a versenynek. Emögött az is állt, hogy az üzbég elnök a tehetséggondozó középiskolák számára kiemelkedő forrásokat biztosít, kiemelten kezeli a természettudományos oktatást. Csak a fővárosban féltucatnyi modern, laborokkal ellátott új iskola működik. Az egyikük vadonatúj épülete és kollégiuma adott helyet a versenynek és vendégeinek, egy másik pedig a laborfordulónak.